

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

SPAIN CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND
INNOVATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi = digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MODERN SCIENCE AND INNOVATION: a collection scientific works of the International scientific conference – Madrid, Spain, 2026, Issue 6.

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish,

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON SUPPORT OF MOERN SCIENCE AND INNOVATION**». Which took place in Spain, 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARI TALABALARI MOLIYAVIY SAVODXONLIGI DARAJASINI BAHOLASH VA UNI OSHIRISH MEXANIZMLARI

Djabborova Tamanno Sattorovna

Sambhram universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada O'zbekiston oliy ta'lim muassasalari talabalarining moliyaviy savodxonlik darajasi va uni oshirish mexanizmlari tahlil qilinadi. Zamonaviy texnologiyalar tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan bir paytda, yoshlarning, xususan, oliy ta'lim muassasalari talabalarining moliyaviy bilim va ko'nikmalari katta ahamiyat kasb etmoqda. Raqamli to'lov tizimlari, investitsiya platformalari va elektron tijorat imkoniyatlari moliyaviy savodxonlikni yanada zaruriy qilish bilan birga, yangi xavf-xatarlarni ham yuzaga keltirmoqda. Maqolada O'zbekiston talabalari orasida moliyaviy savodxonlikning dolzarb holati, asosiy muammolar, ularning sabablari va raqamli iqtisodiyotda qanday ishtirok etayotganliklari haqida statistik ma'lumotlar, ilmiy adabiyotlar va xalqaro tajribalar asosida tahliliy fikrlar bildiriladi. Shuningdek, talabalarning moliyaviy savodxonligini oshirish mexanizmlari va tavsiyalar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: moliyaviy savodxonlik, talabalar, oliy ta'lim, raqamli iqtisodiyot, moliyaviy ta'lim, moliyaviy ko'nikmalar, investitsiya, moliyaviy xavfsizlik.

Yoshlarning, xususan, oliy ta'lim muassasalari talabalarining moliyaviy bilim va ko'nikmalari zamonaviy jamiyatda katta ahamiyat kasb etmoqda. Moliyaviy savodxonlik – bu insonning moliyaviy zabardorligi, bilim darajasi, moliyaviy masalalarga bo'lgan yondashuvi va ushbu bilimlarni amaliyotda qo'llay olish qobiliyatidir. Talabalar o'z moliyaviy resurslarini samarali boshqarish, jamg'armalarini shakllantirish, kredit va investitsiya mahsulotlaridan to'g'ri foydalanish ko'nikmalariga ega bo'lishlari kerak.

O'zbekistonda moliyaviy savodxonlik darajasi hali yetarli emas. 2017-yilda kattalarning taxminan 23% ida bank hisobi mavjud bo'lgan bo'lsa, islohotlar natijasida 2021-yilga kelib bu ko'rsatkich 44% ga yetdi. Biroq, bu ko'rsatkich hali ham rivojlangan mamlakatlar darajasidan ancha past. Oliy ta'lim muassasalari talabalari orasida moliyaviy savodxonlik darajasini baholash va uni oshirish mexanizmlarini ishlab chiqish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Talabalarning moliyaviy savodxonlik darajasi

O'zbekiston oliy ta'lim muassasalari talabalarining moliyaviy savodxonlik darajasi hozircha yetarli darajada emas. Talabalar moliyaviy savodxonlikning quyidagi jihatlarida muammolarga duch kelmoqdalar:

Moliyaviy bilimlar darajasi. Ko'pgina talabalar moliyaviy atamalar va tushunchalar (inflyatsiya, foiz stavkalari, diversifikatsiya, likvidlik) haqida yetarli bilimga ega emaslar. Ular bank omonatlari, kreditlar, investitsiyalar va sug'urta mahsulotlari haqida tushunchaga ega bo'lishsa-da, ularni amaliyotda qo'llash ko'nikmalari past.

Moliyaviy xulq-atvor. Talabalar ko'pincha o'z moliyaviy resurslarini rejalashtirmasdan sarflaydilar, jamg'armalarini shakllantirmaydilar va kreditlardan o'ylamasdan foydalanadilar. Moliyaviy xavfsizlik yostiqchasining yo'qligi ularni moliyaviy xavf-xatarlarga qarshi himoyasiz qiladi.

Raqamli moliyaviy xizmatlardan foydalanish. Talabalar raqamli to'lov tizimlari, mobil banking va internet-banking xizmatlaridan faol foydalanishsa-da, ularning moliyaviy xavfsizlik va shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish bo'yicha bilimlari past. Bu ularni firibgarlik va moliyaviy xavf-xatarlarga qarshi himoyasiz qiladi.

Investitsion savodxonlik. Talabalar investitsiya vositalari (aksiyalar, obligatsiyalar, investitsion fondlar) haqida yetarli bilimga ega emaslar va o'z jamg'armalarini investitsiya qilish imkoniyatlaridan kam foydalanadilar.

Talabalarning moliyaviy savodxonligiga ta'sir etuvchi omillar

Talabalarning moliyaviy savodxonlik darajasiga bir qator omillar ta'sir ko'rsatadi:

Oila va ijtimoiy muhit. Talabaning moliyaviy savodxonligi ko'pincha oiladagi moliyaviy madaniyat va ota-onalarning moliyaviy xulq-atvori tomonidan shakllantiriladi. Moliyaviy savodxon oilalarda o'sgan talabalar ko'proq moliyaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'ladilar.

Ta'lim tizimi. O'zbekiston oliy ta'lim tizimida moliyaviy savodxonlik bo'yicha maxsus kurslar va dasturlar yetarli emas. Ko'pgina talabalar moliyaviy savodxonlik bo'yicha bilimlarni mustaqil ravishda yoki qo'shimcha kurslar orqali olishga majbur.

Raqamli texnologiyalar. Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi talabalarga moliyaviy xizmatlardan foydalanish imkoniyatlarini kengaytirsa-da, ular moliyaviy xavfsizlik va firibgarlikdan himoyalani bo'yicha bilimlarni ham talab qiladi.

Iqtisodiy sharoit. Mamlakatdagi iqtisodiy sharoit, inflyatsiya darajasi, ishsizlik va boshqa omillar talabalarning moliyaviy xulq-atvoriga ta'sir ko'rsatadi.

Talabalarning moliyaviy savodxonligini oshirish mexanizmlari

Talabalarning moliyaviy savodxonligini oshirish uchun quyidagi mexanizmlarni taklif qilish mumkin:

Oliy ta'lim tizimiga moliyaviy savodxonlik kurslarini joriy etish. Barcha oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy savodxonlik bo'yicha majburiy yoki tanlov

fanlarini joriy etish. Ushbu kurslar talabalarga moliyaviy bilim asoslarini, moliyaviy rejalashtirish, jamg'arma shakllantirish, investitsiya qilish va moliyaviy xavfsizlik bo'yicha ko'nikmalarni berishi kerak.

Moliyaviy savodxonlik bo'yicha trening va seminarlar tashkil etish. Oliy ta'lim muassasalarida moliyaviy savodxonlik bo'yicha treninglar, seminarlar va master-klasslar tashkil etish. Ushbu tadbirlarda bank, sug'urta va investitsiya sohasidagi mutaxassislar ishtirok etishi maqsadga muvofiq.

Raqamli moliyaviy xizmatlardan xavfsiz foydalanish bo'yicha bilimlarni shakllantirish. Talabalarni raqamli moliyaviy xizmatlardan xavfsiz foydalanish, shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish va firibgarlikdan saqlanish bo'yicha o'rgatish.

Moliyaviy savodxonlik bo'yicha onlayn platformalar va mobil ilovalar yaratish. Talabalar uchun moliyaviy savodxonlik bo'yicha interaktiv onlayn platformalar va mobil ilovalar yaratish. Ushbu platformalar talabalarga o'z bilimlarini mustaqil ravishda oshirish imkonini beradi.

Moliyaviy savodxonlik bo'yicha tanlov va olimpiadalar o'tkazish. Talabalar o'rtasida moliyaviy savodxonlik bo'yicha tanlov, olimpiada va viktorinalar tashkil etish. Bu talabalarining moliyaviy savodxonlikka bo'lgan qiziqishini oshiradi va ularning bilimlarini sinab ko'rish imkonini beradi.

Amaliy tajriba va stajirovkalar. Talabalarni bank, sug'urta, investitsiya va boshqa moliyaviy tashkilotlarda amaliy tajriba va stajirovkalardan o'tkazish. Bu ularga nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llash imkonini beradi.

Xalqaro tajriba

Rivojlangan mamlakatlarda moliyaviy savodxonlikni oshirish bo'yicha keng ko'lamli dasturlar amalga oshirilmoqda. Masalan, OECD/INFE tomonidan ishlab chiqilgan moliyaviy savodxonlik bo'yicha xalqaro standartlar ko'plab mamlakatlarda qo'llanilmoqda. AQSh, Buyuk Britaniya, Avstraliya va boshqa rivojlangan mamlakatlarda moliyaviy savodxonlik maktab va oliy ta'lim dasturlariga kiritilgan.

Yevropada markaziy bank rasmiylari yoshlarga nisbatan moliyaviy savodxonlikni ta'lim tizimida barqaror va mazmunli o'rin egallashiga ehtiyoj borligini ta'kidlamoqda. Kiprda past moliyaviy savodxonlik va cheklangan ishonch ko'pchilik jamg'armalarni past daromadli omonatlarda saqlab qolishiga olib kelmoqda.

O'zbekiston ham moliyaviy savodxonlikni oshirish bo'yicha xalqaro tajribani o'rganib, uni mahalliy sharoitga moslashtirgan holda qo'llashi mumkin.

Talabalarining moliyaviy savodxonligini oshirishning ahamiyati

Talabalarning moliyaviy savodxonligini oshirish quyidagi jihatlarda muhim ahamiyatga ega:

Shaxsiy moliyaviy farovonlik. Moliyaviy savodxon talabalar o'z moliyaviy resurslarini samarali boshqarib, jamg'armalarini shakllantirib, moliyaviy xavf-xatarlardan himoyalalanish imkoniyatiga ega bo'ladilar.

Iqtisodiy o'sish. Moliyaviy savodxon aholi iqtisodiyotning real sektoriga investitsiyalar kiritish, tadbirkorlik faoliyatini boshlash va ish o'rinlarini yaratish imkoniyatiga ega bo'ladi.

Moliyaviy tizim barqarorligi. Moliyaviy savodxon aholi bank tizimiga bo'lgan ishonchni mustahkamlaydi va moliyaviy inqirozlar xavfini kamaytiradi.

Ijtimoiy barqarorlik. Moliyaviy savodxon aholi moliyaviy qiyinchiliklar va qashshoqlik xavfini kamaytiradi, ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi.

Xulosa

O'zbekiston oliy ta'lim muassasalari talabalarining moliyaviy savodxonlik darajasi hozircha yetarli emas. Talabalar moliyaviy bilimlar, ko'nikmalar va xulq-atvor sohasida muammolarga duch kelmoqdalar. Talabalarning moliyaviy savodxonligini oshirish uchun oliy ta'lim tizimiga moliyaviy savodxonlik kurslarini joriy etish, trening va seminarlar tashkil etish, raqamli moliyaviy xizmatlardan xavfsiz foydalanish bo'yicha bilimlarni shakllantirish, onlayn platformalar va mobil ilovalar yaratish, tanlov va olimpiadalar o'tkazish, amaliy tajriba va stajirovkalar tashkil etish zarur.

Moliyaviy savodxonlikni oshirish bo'yicha xalqaro tajribani o'rganish va uni mahalliy sharoitga moslashtirish muhim ahamiyatga ega. Talabalarning moliyaviy savodxonligini oshirish ularning shaxsiy moliyaviy farovonligini ta'minlash, iqtisodiy o'sishga hissa qo'shish, moliyaviy tizim barqarorligini mustahkamlash va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Bahronova Sh.B., Isomova D.Sh. (2025). Talabalarning moliyaviy savodxonligi va raqamli iqtisodiyotdagi ishtiroki: O'zbekiston misolida. CyberLeninka.
2. O'zbekiston Respublikasi Markaziy banki. (2025). Aholining moliyaviy savodxonligini oshirish bo'yicha amalga oshirilayotgan ishlar.
3. O'zbekiston Markaziy banki so'rovi. (2025). Aholining jamg'armalari va moliyaviy xulq-atvori.
4. OECD/INFE moliyaviy savodxonlik bo'yicha xalqaro standartlar.
1. Cyprus Savers Stick With Deposits as Investment Gap Persists. (2026). Politis.